

EXPOSITIE

Het werk *Strawberry* maakte Dieke Venema in samenwerking met het Textiellab Tilburg.

Hoe kunnen individuele werken zich tot elkaar verhouden, zonder aan eigenheid en kracht in te boeten? Deze vraag stelt Dieke Venema zich bij het maken van zowel beelden als wandobjecten van metaal, canvas en wol.

METAAL, CANVAS EN WOL IN AFSLAG BLV

Inspiratiebronnen van kunstenaars zijn soms makkelijk herkenbaar: landschap of natuur, mens of vorm. Om het werk van Dieke Venema (Barneveld, 1990) te doorgronden is meer inspanning nodig, zo blijkt op haar expositie *paper, scissors* in Afslag BLV in Heerenveen.

Venema leest graag de 'opbouwende toespraken' van Søren Kierkegaard, waarin hij zich bezighoudt met menswording. Volgens de Deense filosoof komt de mens volledig tot zijn recht als die handelt zoals bij 'de menselijke karakteristiek' past. Voor hem is de kern dat we als mens weten dat we afhankelijk en beperkt zijn, maar toch volkomen tevreden met die gedachte leven. Het draait niet om iemands prestaties, maar om te leren 'de ongerijmdheid van dingen te aanvaarden', legt Venema uit in haar toelichting bij de expositie.

Mens worden is een individuele aangelegenheid, maar de mens is niet autonoom. 'Het huidige liberale denken over het individu, waarin we vrij zijn te doen wat we willen, zolang we een ander niet hinderen is een recept voor egoïsme en verdeelde gemeenschappen.' Terwijl bij Kierkegaard dit 'enkelingschap' een sociale en ethische betekenis heeft, zo schrijft Venema. 'Door te erkennen

Dieke Venema, *Een* (gemaakt in samenwerking met Textiellab Tilburg)

>> Een brons en een monotype op canvas van Dieke Venema. Het hangende werk ontstond in samenwerking met het Nederlands Steendrukmuseum.

“

Kierkegaard pleit voor het zoeken naar raakvlakken in het ‘alleen-zijn’

dat dit niet vanaf de tekentafel bedacht kan worden, maar gedaan moet worden, kunnen we ons in zachtheid herkennen in de andere enkeling die ook zo'n levensopgave heeft.

Kierkegaard pleit voor het zoeken naar raakvlakken in het ‘alleen-zijn’. En daarin herkent Venema haar eigen praktijk. Ook zij zoekt enerzijds naar het ‘alleen-zijn’ van haarzelf en haar werk, en anderzijds naar mogelijke verbindingen.

Eerst kwamen haar beelden zoekend tot stand. ‘Ze waren lastig te duiden, maar tegelijkertijd vanzelfsprekend’, schrijft ze. Het leken in eerste instantie werken met een sterk autonoom karakter. Tot ze besloot er met ander werk op te reageren, een andere houding aan te nemen, ander materiaal te kiezen. Hoewel het werk nog steeds divers is, zag ze steeds meer samenhang. Ze concludeert: ‘De werken konden als ‘zin’ gelezen worden, maar hebben ook als ‘woord’ voldoende zeggingskracht.’

Venema geeft nu meer ruimte aan actie en reactie. Een sculptuur kan leiden tot een tekening, die weer het begin is van een ander ruimtelijk werk, bijvoorbeeld. Dat is te zien in de expositie. Een bronzen sculptuur in de eerste ruimte gaat een relatie aan met het wandobject *Strawberry* van getufte wol. Beide hebben een vergelijkbare hoofdvorm, een soort afgeronde driehoek. Er is sprake van reliëf, in het brons zijn dat strakke cilindertjes op een rotsachtige ondergrond. In wol varieert Venema de lengte van de pool, tussen de lage bruine draadjes steken vrolijke plukjes wit en rood.

Hoewel de twee werken raakvlakken hebben, kunnen ze goed zonder elkaar bestaan. Wie vervolgens het grote canvas werk op de tegenoverliggende wand bekijkt, herkent lijnen die in een bronzen object even verderop zijn gekrast. Een ander getuft wandobject bestaat uit grote en kleine delen. Het is geen kleed, maar een serie kleden en kleedjes, zou je kunnen zeggen. Met vormen die corresponderen met die op grote monotypes op canvas.

Voor deze expositie moet je ‘werken’, maar dat is beslist de moeite waard. Het werk maakt nieuwsgierig en nodigt uit te zoeken naar overeenkomsten, naar verbinding. Een mooie vertaling van Kierkegaards ideeën.

GITTE BRUGMAN

Dieke Venema, *paper, scissors*, t/m 19 mei
Afslag BLV, dependance van
Museum Belvédère,
Minckelersstraat 11, Heerenveen.
Open: di t/m vrij 11 tot 17 uur,
za en zo 13 tot 17 uur,
toegang is gratis.
• museumbelvedere.nl/nl/afslag-blv

Dieke Venema

STRIP

HEER BOMMEL VERSUS KUNSTMATIGE INTELLIGENTIE

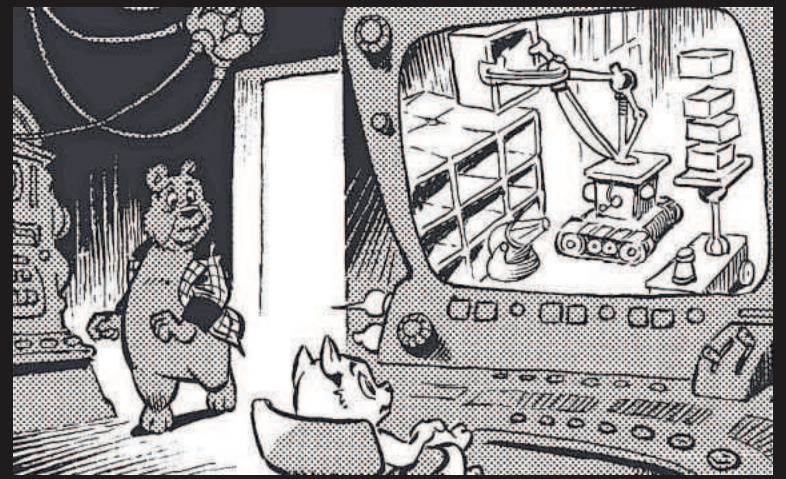
Een wereld zonder vervuiling, zonder orde-loosheid, zonder woningnood, terwijl werken niet langer nodig is - wie wil dat nu niet?

In *Het Bommel-verschiet* van tekenaar en schrijver Marten Toonder (1912 - 2005) wordt een toekomst beschreven die mogelijk bekend voorkomt. Als vandaan is het een véélbelovend vooruitzicht, mogelijk gemaakt door vooruitgangdenken, wetenschap en techniek.

Ter gelegenheid van de AI-koorts, die een spraakmakend deel van de mensheid op dit moment in zijn greep heeft, is *Het Bommel-verschiet* opnieuw uitgegeven. Het avontuur met Olivier B. Bommel en zijn jonge vriend Tom Poes verscheen 39 jaar geleden als tekststrip in wat toen nog *NRC Handelsblad* heette. Ronald Giphart schreef er nu een inleiding bij en riep daarvoor hulp in van Chat GPT.

Dat programma weet geen antwoord op de vraag waar het verhaal uit 1984 (!) over gaat: ‘Het spijt me, maar mijn kennis reikt alleen tot januari 2022.’ Kranten leest Chat GPT blijkbaar niet. Wat het wel doet, is zichzelf relativieren: ‘Hoewel mijn capaciteiten aanzienlijk zijn, is het belangrijk om te benadrukken dat ik geen bewustzijn, emoties of creatieve intenties heb. Mijn antwoorden zijn geautomatiseerde processen, en ik heb geen begrip van de wereld op dezelfde manier als mensen dat hebben.’ Laat *Het Bommel-verschiet* nu juist daar over gaan, én over de mogelijke gevaren die dat mee zich meebrengt. Het avontuur in het kort: heer Bommel en Tom Poes belanden in een volledig geautomatiseerd supergebouw, een proef nog, maar vooral een voorbode van de overbodigheid die de mensheid staat te wachten als machines een eigen leven leiden.

Op dit moment noemen we dit kunstmatige intelligentie, maar dankzij het oud-joodse verhaal over Golem en de roman *Frankenstein* uit 1831 kennen we het verschijnsel al langer. En altijd weer worden twee kampen ingericht, met felle voor- en tegenstanders. De sceptici delven eerst

‘Hier kun je precies zien wat er op het terrein gebeurt, heer Ollie.’

‘Ik heb u al gezegd dat ik niet kan toveren’, zei de secretaresse koeltjes.

‘Invullen, alsjeblieft’, galmde de stem, toen de papieren voor de meldende heer werden neergelegd.

het onderspit, maar uiteindelijk ook de bedenkers.

In *Het Bommel-verschiet* is dat niet anders. De proef met het gebouw loopt lelijk mis. Als de nadelige gevolgen voor het milieu groter zijn dan gedacht, wordt de wetenschap naar het riool gespoeld. Vervolgens wordt de zorgeloze toekomst verstoord door heer Bommel, die de leiding neemt op een plek ontworpen om zonder leiding te functioneren. Zoals vaker in de Bommel-saga van Marten Toonder moet een

combinatie van gezond verstand en magie redding brengen. Dat gezonde verstand wordt geleverd door Tom Poes. De magie komt van Kwetal, die met zijn kleine denkraam een ontzoddel heeft gehutseld, een brouwsel tegen alles, waarin opletende lezers de loop der dingen mogen herkennen.

JOEP VAN RUITEN

Het Bommel-verschiet van Marten Toonder is verschenen bij uitgeverij De Bezige Bij. Inleiding door Ronald Giphart in samenwerking met Chat GPT. Prijs: 12,50 euro (96 blz.).

